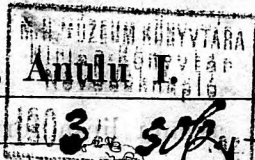


Aradu,



1255

Nr. 1.

1/13. Februarium, 1869.

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri pretulu
indoitu.

SPERANTIA.

Banii de prenumeratiune
si corespondintiele sunt
de a se adresa franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei”, la Aradu, strada
Capelei, Nr. 26.

Fóia literaria-bisericesca.

Organulu societatei de lectura a teologiloru romani din Aradu.

Fóia acést'a sub auspiciile superioritatei scolastice ésa de dóue ori la luna, anume la 1. si 15. a fieccarcia luni, sub redactiunea a teologiloru: *Custante Garbanu, Ioanu Besanu, Iustinianu Cernetiu si Georgiu Morariu.*

Catra onoratiu leptoni.

Ca-si pomulu fragedu, carele scapandu de agerimea iernei grele, la primele radie ale dori-
tului sóie de primavéra incepe a inviá, a impupá si a inflori, promitiendu gradinariului frupte
dulci: asia si spiritele nóstre, incaldite de radiele sante ale sórelui culturai, se sentiescu in prima-
vér'a vietii lorú leganate de sentieminte sublime, de idei nobile, cari promitu a produce frupte
natiunei pe carier'a, la care ne-amu resolutu.

Acést'a cariera destinata pentru noi, e una din cele mai onorifice, dar deodata e si un'a
din cele mai grele: cáci de cautamu si frundiarimu istoria popóreloru civilisate, ne vomu convinge,
ca factorulu celu mai potinte alu inaintarei lorú in cultura si civilisatiune, a fostu clerulu cultu,
care fiindu aduncu petrúnsu de santienea causei si a chiamarei sale, a sciutu lucrá din respoteri
la desceptarea, luminarea si conducerea turmei sale la limanulu fericirei, si a facutu tótc, cá cu
timpu se póta dá socóta conscientiósa tribunalulu cerescu si posteritatiu despre implinirea misiu-
nei sale.

Tenerimea clericala din institutulu teologicu aradanu, considerandu importantia cea mare
a chiamarei preotiescu, pe carea se pregatesce, a socotitu, órele sale cele libere mai bine ale poté
folosi: daca intruninduse mai adeseori, si-va comunicá unulu cu altulu cugetele si ideile sale, si
se va iucercá a pune in aplicare invetiaturile, ce le primesce dela profesorii sei.

Cu acestu scopu s'a infintiatu aicea inca in anulu trecutú scolasticu societatea de leptura
a teologiloru, care a sternitu in animele tuturorú clericiloru cea mai viua interesare catra deprin-
derile literarii, ce cadu in sfer'a unui aspirante la statulu preotiescu. Si fiindca fruptele anului
trecutu au fostu in stare de a castigá apretiuirea si chiaru laud'a superioritatiu scolastice: junimea
clericala a cugetatu se infatisieze lucrarile sale onoratulu publicu nu numai spre acelu scopu,
cá literatii nostri cei mai procopsiti se aibe ocaziune de a vedé si a censurá progresulu nostru:
ci si pentru acea, cá prin lucrarile nóstre se potemu chiaru si folosi acelor'a, pentru cari, dupa
diferitele impregiurari, nu va fi de prisosu materi'a instructiva a deprinderiloru nóstre.

De aci a esitu ide'a unei foi literarie-bisericescu, redactate de junimea clericala, si aceasta
idea — multiamita parintelui cerescu — éta o vedemu realisata, candu cu invoirea superioritatiu
nóstre scolastice suntemu in starea de a present'a onoratulu publicu fóia nóstra sub nume de
„Sperantia“, carea e menita se fia unu organu pentru a comunicá fruptele deprinderiloru nóstre
in cele ce se tienu de literatura, si cu deosebire de chiamarea preotiescu.

Sentimú fôrte tare, ca pe langa tóta trud'a si ostané'l'a nóstra avemú lipsa fôrte mare de spriginírea onoratului publicu cetitoriu, cá întreprinderea acést'a se póta reesí bine, si cuprinsulu foiei din tímpu in tímpu se se póta face totu mai tare interesantu; pentru acea apelamu la zelulu crestinescu si natiunalu alu onoratului publicu, pofindulu: cá întreprinderea acést'a a nóstra se o spriginésca prin sucursulu seu spiritualu si materialu. Cu deosebire rogamu pre onorat'a preotime si pre zelosii nostri invetiatori poporali, a face tóte cate se potu in interesulu acestei foi, carea e insuflata de dorulu celu mai ferbinte de a contribuí la latirea culturei poporulu nostru.

Credemu, ca va trece si mai tare in interesulu publicu, daca fói'a nóstra va fi onorata cu opuri si corespundintie dela carturarii nostri din tóte partile, si daca in acestu modru dens'a se va poté eluptá la o stare, in care se póta acoperí o lipsa, ce de multu tímpu o sente clerulu resariténu mai alesu din partile Ungariei, Banatului si ale Transilvaniei.

Impregiurarea aceea, ca abia in dilele aceste amú potutu castigá invoire din partea iurisdictionei politice pentru edarea fóiei nóstre, a causatu intardiere in esirea numeriloru. Redactiunea inse va cautá, cá onoratii prenumeranti ai fóiei nóstre, pentru cei doi numeri, ce trebuiau se ésa inca in Ianuariulu trecutú, se fia deplinu desdaunati prin numeri supletori, carii voru si esí indata ce vomu fi in catuva orientati in privint'a numerulu prenumerantiloru.

Mai pre susu de tóte ne rogamu: cá onoratulu publicu cetitoriu, intru censurarea optureloru, ce voru esí in fói'a nóstra, se binevoiésca a fi cu acea indulgintia, carea o potu meritá unii teneri incepatori, carii neci decum nu-si pretindú a stá pe nivoulú de astadi alu literaturéi natiunali, dar carii au anima si voia, de a face progresu catu mai mare pe acést'a cariera.

Numerulu 1. alu foiei nóstre cá mustra se tramite in mai multe parti, la literatii nostri, pre cari avemú onóre de ai cunósce mai deaprópe; dar in espedirea numeriloru urmatori vomu fi siliti a ne acomodá listei prenumerantiloru; pentru acea doritorii de a avé fói'a nóstra, binevoiésca a grabí cu tramiterea prenumeratiunei, caci la casulu intardierei usioru potemu vení in starea neplacata, de a nu poté serví cu numeri completi.

Conditiumile prenumeratiunei se potu vedé in fruntea fóiei.

Redactiunea.

VALEA ACHOROLUI.

(EMEGALHORU.)

NOVÉLA DE SUJETU BIBLICU.

I.

Erá de catra séra; radiele sórelui infrante in murgietulu de séra, dau o colóre misteriósa corturiloru israelitene, cari in o multime nenumarata erau asiediate de dincolo de Iordanu.

La partea resariténa, in apropierea unei padurítie, pe tiermuriu Iordanului erá asiediatu cortulu lui Achanu. Cortulu erá edificatu in o forma rotunda, si pe din afara erá fôrte simplu, inse intrandu in launtrulu lui, se poté vedé de pe scumpeturile, cu cari

erá impodobitu. ca lui Achanu i-plácu avutiile. si ca e unulu dintre cei mai avuti israeliteni.

Betin'a fii'a cea mai mare a lui Achanu cu fratele ei micu in bratie siedea pe unu scaunu in mediloculu cortului; la peciórele ei siedea Elamu. unulu dintre cei mai eroi atleti israeliteni. Faci'a lui erá pâlita de caldur'a sórelui. inse totusi se poté vedé trasurile lui frumóse barbatesci; perulu lui cretiu. negru cá carbunele. spendiurá in bucle dese pe latti lui umeri.

— O! asculta, asculta-mi rug'a ferbinte, frumósa fiiica a lui Achanu; — da-mi amorulu teu, dupa care de atatu tímpu oftediu! — O Betina! fa ferice pre celu ce te adóra; nu-lu lasá se péra cá florici'a, carea se usuca fara picatur'a rauei nutritórie; tu vei fi re-

gin'a mea, éra eu sclavulu teu; demanda numai, totu ce vei pofți, tóte le voiu implini, cá celu mai fidelu servu alu teu; — me voiu luptá in batalia cá unu leu, si toti laurii castigati i voiu depune la peciórele tale. — O spune-mi, spune-mi: iubesci-me? — dise Elamu cu unu tonu plinu de amoru, si apucandu man'a Betinei, o strinista cu caldura, si standu in genunchi in antea ei si-asteptá sentinti'a.

Betin'a retragandu-si man'a dela Elamu, dise cu unu tonu melodiosu: te onorediu Elame, cá pre unulu dintre cei mai bravi israeliteni; dorinti'a totu-si nu ti-o pociu implini; — cauta vei aflá mai frumóse decatu Betin'a intre virginele israeliteniloru, si care ti-voru remunera amoru.

Ca-si candu faru fi impunsu cineva in anima, sarí Elamu dela peciórele Betinei, si cu unu tonu ingrozitoriu i-dise: se scii frumósa Betina, ca mai nainte cu unu minutu asiu fi fostu in stare a-mi sacrificá viéti'a pentru tine, eu care din fraged'a-mi copilaria cu placere amu urmatu pasiloru tei, ti-amu implinitu tóte, cate ai pofitu dela mine, si acú ast'a se-mi fia resplat'a? Tu in locu se mi compatimesci, ti-bati jocu de mine dicandu: „Mergi Elame, ti-vei aflá decatu Betin'a mai frumóse fiintie intre virginele israelitiloru, care te voru si iubi.“

— E bine Betina . . . voiu merge, si daca vre-unu altu cineva posiede amoru teu, me juru pe Iehov'a, ca nu me voiu linisci, pana nu voiu nimici pre tatalu teu, pre tine, chiaru pre tine, pre fratii tei si tóte dobitócele vóstre, si ve voiu ruiná, cá totul ve voiu ruiná.

Dupa acést'a cá unu tigru infuriatu se repedí Elamu din cortulu lui Achanu, si mérsa se-si stemperé mani'a intre arborii de langa tiermurii Iordanului.

Betin'a remase uimita, si se infiorá de cuvintele lui Elamu si cugetá, ca óre se spuna tatalui seu juramintulu lui Elamu facutu asupr'a loru; in-urma totusi se determiná a nu-i spune.

Nu multu dupa acea vení Elisechu, unu teneru israelitu, de statura medilocia, cu o facia alba si trasuri femeesci, cu peru blondinu.

— Ah Ddiu te-a adusu, iubite Eliseche! dise Betin'a suridiendu dulce; si-intinse man'a, ce elu cu placere o apucá si o sarutá.

— De multu amu doritu, scumpa Betina! dise Elisechu, se te vediu, si se descoperu amoru nostru parintelui teu; inse ocupatiunile mele me retienura totu langa Isusu Navi (Iosuach) si nu me lasara se

te vediu, se me indulcescu de cautatur'a-ti blanda si se mai vorbimu despre amoru nostru, dar mi-amu propusu, se nu-lu tienemu mai multu in secretu, ei cu invoirea ta lu-voiu descoperi adi parintelui teu si voiu cere binecuventarea lui asupr'a nóstra.

Venindu Achanu, mérsera tus-trei in recórea de séra a se preamblá pintre arborii de langa Iordanu, loculu celu mai placutu alu lui Achanu; aici adeseori povestea Achanu Betinei si lui Elisechu despre Iehovah, despre Moise si despre Aronu: aici i-intalnimu pre densii si acú, langa tiermurii Iordanului, privindu valurile apeí, peste cari a trecutu poporulu Iudei cu pecióre sventate.

Dupace statura catva timpu in linisee, dise Elisechu: „Achane! de multu portámu unu secretu in animele nóstre . . . de multu iubescu pre Betin'a, ea anca me iubescu . . . da-mi Achane! binecuventarea ta parintésca!“

— Eliseche! dise Achanu cu unu tonu parintescu, din fraged'a-ti copilaria te-amu ochiatu de sotiulu ficei mele; si numai decatu ponendu-si manile pe capulu Betinei si alu lui Elisechu, cari statéu aplecati in aintea lui, dise „Iehovah atotputintele se binecavinte impreunarea vóstra, precumu vi-o binecuventu eu.“

— „Se se prefaca blastemu binecuventarea“ gemú Elamu departanduse de langa unu arbore, langa care erá aseunsu; dar numai Betin'a audí cuvintele lui furiose si se prefacú palida, vedindu la luna umbr'a lui Elamu, traganduse cá unu velu negru pe suprafaci'a Iordanului.

II.

In diu'a urmatoria erá se opunneze israelitenii cetatea Ierichonului. Isusu Navi petrecú tóta nóptea in rugatiuni, si redicandu-si ochii catra ceriu, vediu unu omu standu inaintea lui, unu omu standu cu spada in mana.

Isusu Navi se apropiá de densulu si i-dise: Dintre ai nostri esci, ori dintre inimicii nostri? Éra elu i-respondu: „Nu . . . ei amu venitu cá duce alu óstei lui Iehovah.“ Atunci Isusu Navi cadíu cu faci'a la pamentu si dise: „Ce dice Domulu meu catra servulu seu? Atunci dise ducele óstei lui Iehovah catra Isusu Navi: ieti incaltiamintele de pe peciórele tale, caci loculu, pe carele tu stai, santu este.“

Isusu Navi fece asié.

Ierichonulu erá inchisu si intaritu de frie'a fiiloru lui Israilu; nimene nu esia si nu intrá in elu.

Si Iehov'a dise catra Isusu Navi: Privesece, ca amu datu in manile tale Ierichonulu, pre regele lui si pre eroii aceleia; incungiurati cetatea toti ómenii apti la resbelu, umblandu in giurulu cetatii o data pe di in siése dile, si siépte preoti in diu'a a siéptea veti incungiurá cetatea de siépte ori si voru trímbitiá, si va fi candu cornulu va suná si voi veti audí sunetulu cornului, óstea intréga se incépa a strigá cu taría, si murii cetatii voru cadé de sine si fii lui Israilu se voru suí fie-care dreptu inaintea lui in cetate. Inse nimene dintre israeliteni se nu iee nemieu din aurulu, argintulu si aram'a, ce va aflá in Ierichonu, ca va cadé pe voi anatema, daca veti caleá demandatiunea; éra dela omu pana la dobitoecu tóte se tréca prin ascutitulu sabiei, si cetatea se se prefaca in cenusia pana la suprafacia pamentului.

Si a intratu Isusu fiulu lui Nunu la preoti si li-a disu loru: luati sicriulu legei si siépte preoti se iee siépte trímbetie ale lui Iovilu inaintea sicriului lui Iehovah. Asemene dise catra poporu: treceti si incungiurati cetatea, éra cei ce suntu inarmati se tréca inaintea Sicriului. Si dupa ce-si finí Isusu Navi vorbirea catra poporu, cei siépte preoti trecura inainte, portandu siépte trímbetie: éra Isusu Navi dise cu tonu aspru catra poporu: „Strigati, caci Iehovah a datu voue cetatea.”

In mediloeulu strigariloru, murii Ierichonului se ruinara: poporulu intrá in cetate si supuse pradei totu ce éra intrens'a, dela omu pana la dobitoecu tóte trecura prin ascutitulu spadei.

Vasele de aur si de argintu le cumulara spre sacrificare, éra cetatea o arsera pana la pamentu.

III.

Dupa derimarea Ierichonului, se intalni Elamu cu Achanu pe ruinele palatului regescu, si dise Elamu: Achane! vina se-ti aratu ce amu aflatu eu: la dusa la o grópa, pe carea éra resturnata o pétra, si redicandu pétr'a, vediú grópa plina de vesminte, scumpe-turi de aur, argintu si altele.

Elamu sciindu, ca lui Achanu i placu averile, i-dise: Achane! acumu avemu medilocu de a ne in-avuti, ia-ti catu voiesci din trensele.

— Cum se facu eu acést'a? — dise Achanu — au nu scii ce ni-a demandatu Isusu? —

— Ei! ce-ti pasa tie de Isusu. — intrerupse Elamu — cine te va sci, nu ne vede nime, nu suntemu in apropiere numai noi doi, si eu nu te voi spune, ca eu inea mi-voiu luá din aurulu acést'a....

Vedi ce vesmentu frumosu, ce vérga de aur, — iele si le ascunde in cortulu teu.

Poff'a de avutiá a lui Achanu invinse; Achanu luá vesmentulu, lu-ascunsa cu serguintia sub paliulu seu, inea si 200 arginti si o vergéa de aur. Elamu asisderea luá din aur, si ambi plecara catra castrele israelitene.

Achanu mérsa la cortulu seu si ascunsa vesmentulu in mediloculu cortului in pamentu si argintulu si aurulu sub densulu.

Éra Elamu in loeu de a merge la cortu, presintá aurulu la Isusu, pentru de a se sacrificá Domnului, precum éra demandatiunea.

Si a fostu ca manienduse Domnulu asupra israelitiloru pentru calcarea demandarei, si-a denegatu ajutoriulu dela densii; pentru aceea, candu se incercara israelitii a cuceri cetatea Gee (Aii), fura invinsi si 36 dintrensii taiati de catra Amorei.

Vediendu Isusu Navi acést'a, si-a ruptu vesmintele, si-a preseratu pe capu pulbere si a caditu cu facia la pamentu si a disu: „O Dómne! pentru cea ai adusu poporulu acést'a preste Iordanu, se ne dai in manile Amoreiloru, cá ce ne pérdia!? O, de amu fi remasu de din colo de Iordanu! si Domne, ce voi dice?... Candu au intorsu israelitenii spatele din naintea inimiciloru sei? — Si acum, o acum!... ce rusine! — Ca voru audí Cananienii si toti locuitorii pamentulu aceluia, si se voru întóree asupra nóstra si voru sterge numele nostru de pe facia pamentului... Deci de ce lasi Dómne se sufera poporulu teu celu alesu!”

Si a disu Domnulu catra Isusu:

„Scóla! pentru ce ai caditu pe facia-ti? — A pecatuitu Israilu, pentru ce lu-voiu pedepsi fara crutiare, De ce nu s'a tienutu de legea descoperita lui de multe ori. — A calcatu legatur'a mea, m'iat furatu luandu din ojetele mie santite; pentru cea nu poteti stá facia cu inimicii vostri, si ve voi face cá se sentiti mani'a mea.” — —

„Poporulu acést'a o Iehovah! — replicá Isusu Navi — totdeun'a pana acu a conservatu legaturile si federatiunea santa. Pentru pecatele unoru raticiti nu ne condemná pre toti, ci pedepsesece numai pre cei pecatosi.” — —

Atunci a disu Domnulu catra Isusu: „Chiamá inaintea ta totu poporulu israelitenu, familia dupa familia, barbatu dupa barbatu, ispitesce-i si care se va aflá vinovatu, se se ardie cu focu dimpreuna cu pruncii, cu dobitoécele si cu tóte ale lui.”

Si a chiamatu Isusu intrun'a poporulu lui Israilu,

familia dupa familia, barbatu dupa barbatu, si s'a aflatu vinovatu Achanu, fiulu lui Charmi din semintia lui Iud'a, care si-a si marturisu fapta inaintea lui Isusu. —

Éra Isusu Navi a demandatu servitoriloru sei, a strengé cortulu lui Achanu. cu pruncii si cu tóte dobitócele lui inaintea castrei, cá toti se fia ucisi cu petri.

Si a fostu candu a venitu Achanu la cortulu seu, veditu-au pe fii'a sa Betin'a plangundu cu fratorulu ei micu pe bratie. — carea l'a intrebatu:

— Adeveru e aceea tata. ce-mi spusera servitorii lui Isusu, ca tu cu tóte ale tale ai cadiutu sub anatema. pentruca ai luat din ojetele santite Domnului. — si acú ne voru ucide cu petri?! —

— Adeveru . . . adeveru, dulce Betina — dise Achanu plangundu —, adeveru e. Blastematu se fii Elame, ca la acést'a tu m'ai adusu! —

— Ce dici dulce tata? — intrerupse Betin'a ca tredienda din somnu — o! acum seiu — — eu sum caus'a perirei nóstre, ca nu ti-amu spusu juramentulu lui Elamu, facutu asupra nóstra. — Ah! mi-pare ca vedu si acú cum i-schinteaiau ochii de mania, candu diseiu se-si caute alta fata intre virginele israelitene. care-lu va iubi; mi-pare. ca-i audu murmurulu infioratoriu. cuvintele-i cutremuratóre, prin cari jurá cumplita resbunare asupr'a nóstra — pentru amoru-i respinsu. — Dar se iai Elame resplát'a acestoru-a. se pieri si tu cu asemine mórte! —

— Ér tu Eliseche! o Dómné. candu mi-aducú aminte de tine. abé gustaiu dulcétia amorului teu — si acum trebuie se me despartu de tine. . . O! de asiu mai poté vorbí odata cu tine! inse durere nu potu, ca eu si tóte ale nóstre suntemu sub anatema. si tie nu-ti este concesu a te apropiá de noi. — O fii ferice Eliseche, mai ferice de catu Betin'a ta, care nici in momentul ultimu nu a incetatu a te iubi. —

Si in ór'a aceea incungiturara ostasii cortulu lui Achanu. Elisechu privea cu anima franta la Betin'a. Se incepú scen'a teribila, sub care cadiú si Betin'a si Elamu, nimeriti de aceea-si mama — — de a lui Elisechu.

„Pecatulú vi-a causatu mórte amendurora“ — eschiamá Elisechu, intarindu-se la anima — si se retrase in óste, unde a petrecutu pana la cucerirea cetatii Gee (Aii), candu, cá unu erou bravu cadiú pe campulu bataliei.

Ucigandu-se tóte ale lui Achamu. s'a arsu cu

focu, si arsur'a s'a astrucatu cu o gramada mare de pietri. intr'unu locu, care si pana adi se numesce Emecachoru, adeca Valea Achorului.

VIRGILIU NOVACU.

APELU

catra tenerimea romana.

Compusu si rostitu la ocaziunea deschiderii siedintieloru societatei de leptura a teologiloru romani din Aradu — pe anulu scol. 1867/8. de G. Moravian, teologu in anulu I.

Vina scumpa tenerime,
Vina la altariu grabindu;
Unde pe a lui cerime
Muse blande vedi zimbindu.

Si te 'nchina, li-jertfesece
Dreptu, fidelu si umilitu,
Caci celui ce li servesce,
I donéza-alu loru spiritu.

Vina scumpa tenerime,
Maic'a ta te chiama blandu,
Oftele se i-se-aline
Lacremile-i mai scadiendu.

Au n'audi cum ea de sece
Geme, plange ne'neetatu,
Caci avendu ea fii si fete:
Ranele nu i-au legatu.

Si pe vócea ei sonóra
N'o audu din ei prémulti;
Ci o uita si-o ignóra,
Candu i-chiama — su surdi si muti.

Ah! dar vina cu balsame
Ranele de ai legá;
Si cu lécuri cu aróme
Cá se o poti recreá.

Cá Europ'a se-i admire
Frumsetia cea rara-a ei,
Si se-i dica cu iubire
Ca-e fiic'a Italiei.

Nou'a lege interconfesiunala.

Totu insulu, care e insuflatu de spiritulu iubirei crestinesci si alu dreptatei, va salutá cu bucuria articolulu alu LIII-lea alu legiloru din anulu 1868, prin care deocamdata s'a regulatu reciprocitatea intre confesiunile crestine din tienuturile Ungariei.

Legea acést'a, care o potemu numi lege interconfesiunala, e santiunata si publicata inca in lun'a lui Decemvre 1868, prin urmare ea are putere obligativa, cu tóte ca inca nu amu aflatu se fie esitu si in alte limbi, afara de cea magiara, precum s'aru

poté aseptá in poterea art. III. §. 8. si art. XLIV. §. I. alu legiloru din 1868.

Nu voim a preveni traducerea autentica a acestei legi. ce o avem in aspectu: dar socotim a face unu serviciu bunu cititoriloru nostri. daca in forma de extractu vomu petrece amintit'a lege in foia noastră spre a deservi acést'a de orientare celoru interesati.

Éta dara dispusetiunea legii de sub intrebare:

Totu insulu, care a implinitu anulu verstei alu 18-le, póte trece dela o confesiune crestinéscá la alt'a; femeile inse potu trece si mai curundu, daca suntu maritate. (§. 1. 2.)

Celu ce voiesce a trece. fia de ori-ce confesiune, se duce cu doue marturii la preotulu comunei bisericesci, de care se tiene densulu, si spune acelu'a intentiunea sa; apoi dupa 14. zile se duce si a dou'a óra totu la preotulu seu, éra-si cu doue marturii. si declara: ca remane si mai departe pe langa intentiunea sa de a trece. Acést'a a dou'a declarare e de a se face nainte de ce s'ar implini 30. zile dela anta'a declarare. Despre amandoue declararile se ceru ósebite adeverintie, care suntu scutite de timbru. si daca preotulu nu vrea se le dee. le dau marturie. (§. 3. 4. 5.)

Avendu amandoue aceste adeverintie, respectivulu se duce cu ele la preotulu, in a caruia religione voiesce a trece: care primindule. e impoternicitu a primi pre respectivulu in sinula bisericee sale. dar deodata e detoriu a insciintia despre acést'a trecere pre preotulu. de care mai nainte s'au ténutu convertitulu. Acést'a apoi (convertitulu) nu e detoriu a se mai téné intru nemica de dogmele religionei parasite (§. 6. 7. 8.)

La casatorii mestecate. prestii ambeloru parti sunt de a se pofii se implinéscá cele trei vestiri; daca inse careva din densii aru denegá vestirile: despre acea se ia adverintia dela doue marturii. si atunci sunt de ajunsu vestirile facute numai prin eckladu preotu. (§. 9.)

Daca s'au facutu vestirile. inse preotulu nu vrea se dee carte de dimisiune: se iau doue marturii, care de nou ceru dela preotu dimisiunea. si de cumva preotulu nici atunci nu o da. unulu dintre martori intréba pre preotu: ca óre aratatus'a vre o pedeca in contr'a casatoriei. sau ba? — Despre respunsulu preotului. séu despre denegarea respunsulu marturie. dau adeverintia fara timbru. carea se ia in locu de dimisiune. Preotulu. care tinaesce vre-o pedeca. afara de pedéps'a disciplinaria. ce o croiesce iurisdictiunea bisericee. se mai pedepsesce si cu o glóba. ce se póte ureá pan la 500 fl. séu cu arestu pana la diumetate de anu. (§. 10.)

Casatoriile mestecate se potu incheia nainte preotului unei'a séu altei'a parti. (§. 11.)

Pruncii nascuti din casatorii mestecate ténu religione parintiloru sei dupa ósebirea sesului, adéca, baeti a tatalui. éra baetele a mamei. In contr'a acestei legi nu are valóre nici unu felu de contractu, reversalu ori vointia. si legea nu sufere schimbare nici atunci, candu se intempla de móre cineva dintre parinti, ori se desparte casatori'a. (§. 12. 13.)

Daca careva dintre parinti trece la alta religione, pruncii de sesulu lui, cari inca nu sunt de 7. ani, urméza parintelui seu. (§. 14.)

Pruncii nascuti nainte de incheerea casatoriei, daca prin casatoria se facu legiuiti, se privescu ca-si candu aru fi nascuti din casatoria leguita; totu asié si aceia, carii sunt nelegiuiti, inse parintele loru i-recunósce de ai sei; daca inse parintele nu i-recunósce: densii urméza religionea mamei loru. (§. 15. 16.)

Pruncii cari s'au nascutu ori se voru nasce din casatorii mestecate, ce s'au incheiatu nainte de a fi intratu legea acést'a in viciu, — se voru cresce in cele religiose dupa legile, care au fostu in potere pe timpul, candu s'a incheiatu casatori'a. (§. 17.)

Pruncii aflati, séu ai caror'a parinti nu se sciú, urméza religione acelu'a, care i au adoptatu. Daca acei'a au intratu in institutulu prunciloru aflati, si institutulu e a careiva confesiuni: densii se cresce in religione institutului. La tóte alte intemplari, pruncii aflati se cresce in religione, carea in loculu aflarei e in maioritate. (§. 18.)

Nimene nu póte fi silitu se tiena ritulu si serbatorile altei confesiuni, séu se se conténéscá dela lucru in zile de acele. Inse Duminec'a nu este iertatu nici unu felu de lucru publicu, care nu e neincungiuratu de lipsa. — La serbatorile ori carei confesiuni trebe se se delature in apropierea bisericee tóte acele, ce aru conturbá ritulu bisericee; asemenea si la procesiuni se se delatureze acele in piatile séu stratele, prin care trece procesiunaa. (§. 19.)

Coreligionarii de ori ce confesiune, cari nu facu ósebite comuna bisericee, sunt detori a se afiliá catra comuna bisericee de confesiunea loru, carea se afla mai aprópe. (§. 20.)

In armata si in institutele de statu, asiderea si in spitalele civile séu militare, fiesce-care e de a se provedé cu invetiaturi religiose si cu servitii preotiesci de catra preotulu confesiunei sale. (§. 21.)

In mominte se potu inmorméntá mestecatu si fara de pedeca, cei ce suntu de confesiuni diferite. (§. 22.)

In acele comunitati si orasie, care din cas'a domestica dau ajutoriu pe scopuri bisericesci séu pentru vre-o scóla confesiunala, tóte confesiunile, ce se afla acolo, trebe se se impartásiesca proportiunatu in astfelu de ajutoriu. (§. 23.)

Confesiunile au dreptu de a-si formá comunitati noue bisericesci, si a face din filiale parochii, séu vice-versa. (§. 24.)

Dupa natur'a lucrului. legea. ce o estraseramtu mai sus. are strensa legatura cu articolulu XLVIII. alu legiloru din 1868. care pentru procesele divortiali la casatoriile mestecate dispune urmatoriele:

La casatorii mestecate procesele divortiale, in care e vorba de valórea casatoriei, séu de despartirea timpurala a casatoriloru, ori de desfaccerea totala a casatoriei, sunt de a se porni nainte judecatoriei competente a partii impucesate; si dupace sentinti'a adusa asupra acei'a au devenitu la valóre de dreptu: procesulu mai multu in 30. de zile e de a se transpune din oficiu la judecatori'a compe-

tinta a partii procesuante, unde apoi asupr'a acestei parti se aduce sentintia. Pentru fiesce-care parte numai acea sentintia e obligatorie: carea a devenitu la valóre de dreptu, si pe bas'a dogmeloru partii respective sau adusu de catra competint'a judecatoria a ei. (§ 1.)

In cauzele matrimoniale, daca vine la intrebare valórea casatoriei, pentru credintiosii bisericei romano-si greco-catolice si acei greco-resaritene, nu altminte si pentru credintiosii ambeloru confesiuni evangelice din Transilvani'a, si pentru unitari, judecatorii competente sunt forurile bisericesti, ce sustau acumu; éra pentru credintiosii ambeloru confesiuni evangelice din Ungari'a: respectivele tribunale seculare (§. 2.)

Ducerea in deplinire a legii acesteia e lasata ministrului de culte si instructiune publica, si ministrului de justitia. (§. 3.)

REPORTU

despre aptivitatea societatii de leptura a teologilor romani din Aradu, in decurgerea anului scolasticu 1867/8.

In anulu scolasticu 1867/8, la iniciativ'a mai multoru clericiei, condusi de folosulu reuniunilor literarii, s'a infiintiatu Societatea de leptura a teologilor romani din Aradu, alu carei'a scopu este: cá prin cetirea foiloru periodice si a opurilor sciencifice, apoi prin comunicarea ideiloru si prin ocupatiuni de diligintia se se adauge catu mai multu la eruditiunea tenerimei clericale mai alesu in cele ce se tienu de carier'a ei.

Societatea nóstra de sí n'a pasitu pana acú in publicu cu vr'unu productu alu seu, care se póta contá la apretiuirea barbatiloru nostri de litere: totusi a fostu in aptivitate neintrerupta incependu de la infiintierea ei. notificata in numerulu 122. an. 1867. alu diurnalului „Albin'a“; si cu tóte ca greumentele inceputului erau fórté mari: totusi avendu societatea nostra spriginire buna si din partea domniloru profesori ai institutului nostru clericalu, amu inaintatu celu-putienu pana acolo, de potemu dice: ca societatea nostra e consolidata prin zelulu constante si esemplar'a diligintia, care din partea teologiloru pe intrecute se manifesta catra scopurile acestei societati.

„Ordo est anima rerum“. De adevverulu acest'a fiindu condusa tenerimea clericala din Aradu, la infiintierea societatii de leptura a facutu nescari statute intre marginile disciplinei scolastice, pentru ordulu interioru alu societatii, care fiindu aprobate de superioritatea scolastica, societatea a intratu in aptivitate in 26. Optovre 1867 st. v. de candu apoi peste totu anulu scolasticu 1867/8 a tienutu 19. siedintie in totu atatea septemani Joi'a la 3. óre dupa média-di. luanduse in tota siedinti'a prin notariulu societatii — protocolu despre cele pertractate.

Multu s'a ajutoratu societatea nóstra in deprinderile sale prin acea: ca bibliotec'a institutului teologicu, carea mai nainte jacea nefolosita, ni-s'a datu

spre folosire intr'un'a cu o coleptiune de mai multefeliuri de foi periodice mai alesu dela anulu 1850 incóce, care d. profesoriu primariu alu institutului le-a donatu bibliotecei.

In catu privesce mai in specialu lucrarile colegiali ale societatii, marginindume la cele ce mai alesu potu meritá considerare, va fi la locu a insemná aci: ca in prim'a siedintia constituante s'au alesu oficialii societatii, anume: presiedinte Paulu Galu, notariu Juliu B. Cost'a, ambii teologi de cursulu III. bibliotecariu Costante Gurbanu, cassariu Vasiliu Belesiu, teologi de cursulu II. si controloru teologulu de cursulu I. Teodoru Gruescu. Totu in siedinti'a prima se intemplá subscrierea aloru 26 membri factori.

In alta siedintia s'a intemplatu inaugurarea societatii cu tóta festivitaea dupa programulu statoritu in siedinti'a de mai nainte, apoi s'au insarcinatu mai multi membri cá se-si presinte elaboretele pe siedintiele venitóre.

In siedinti'a IV. s'a alesu o comisiune de 5 membri, cari in intiesulu regulamentulu voru centurá opurile membriloru ascultatori, cari voiescu a concurge cu opuri originale litetarie spre a poté intrá apoi cá membri factori in societate; cá atari apoi s'au inscrisu Demetriu Morariu, Ambrosiu Bulzanu amendoi din cursulu III. si Michaiu Podutiu din cursulu II.

Cu placere s'a luat u la protocolu in siedinti'a VI. anunierea bibliotecariului: ca redactiunea foiei „Transilvania“ a binevoitu a ne onorá cu tramiterea gratiuta a fóiei. Totu in acésta siedintia s'a dispusu a se procurá cantarile bisericesti si altele ocazionali pe note, ce inse dupa tóte incercarile, a remasu fara resultat.

In siedinti'a VII. s'a facutu putiena modificare in statutele societatii, danduse locu membriloru onorari: totodata s'a sistemisatu tienerea unei siedintie publice la incheerea anului scolasticu, si s'a defiptu modulu, dupa care va fi de a se convocá societatea la inceputulu fiesce-carui anu.

In siedinti'a XIV s'au facutu reporturi semestrali despre starea bibliotecei si a cassei, luanduse la placuta cunoscentia anuniulu: ca cu ocaziunea inventarii s'au aflatu in biblioteca 338. carti de interesu mai alesu pentru preotime. In acésta siedintia postululu notariulu, devenitu vacantu, s'au deplinitu, aleganduse cu maioritatea voturiloru de notariu referintele Zacharia Popoviciu, teologu de anulu I.

In siedinti'a XVI. asisderea s'a luat u la placuta cunoscentia, cumea „Amvonulu“ ni-se tramite gratuitu din partea on. redactiuni. In acésta siedintia C. Gurbanu a donatu societatii 6. esemplarie din portretele fundatoriului nemuritoriu Simeone Josifu Popoviciu Paffy, capitanu ces. reg. pensiunatu, cu scopu de a se tramite unoru barbati binemeritati natiunali. dimpreuna cu testamentulu fundatoriului, multor'a necunoscutu, care ni este amana.

Din mai multe cause intrevenite, presedintele abdicandu de oficiu, locul devenitu vacantu lu-ocupa in siedintia XXIV. Demetriu Pop'a, teologu de anulu II. alesu cu achiamatiune.

In siedintia urmatoria s'a decisu a se procura unu sigilu pentru societate; era in cea din urma s'a votatu multiamita domniloru redactori si respective fundatori ai mai multoru diurnale, pentru tramiterea acestor'a gratis, asié si altor'a domni, cari cu carti séu cu sume banale au binevoitu a inavuti bibliotec'a si cass'a societatii.

Dupace iu siedintia XXIX, s'a alesu o comisiune de 6. membri pentru conchiamarea societatii la inceputulu anului venitoriu scol.; si dupace in siedintia acést'a s'au denumitu dechiamatorii si s'au alesu opurile cetinde la siedintia publica — in ordulu programului statoritu: presedintele a dechiaratu siedintiele societatii pentru anulu acést'a scol. 1867. — de inchise.

Ce se atinge de activitatea membrilor singuratici ai societatii, ni potemu maguli cu acea consciintia: ca consideranduse greumentele, cu cari ori-ce inceputu e impovoratu, tenerimea clericala intrunita in acést'a societate, a produsu frupte de diligintia, care potu indestuli pre ori si cine. In siedintiele acestui anu s'au presintatu de totu 38 elaborate, dintre cari mai multe sunt cuventari oratorice bisericesei si cu eseptiunea aloru doue poesii, novele originale si traduse, imitatiuni si cateva disertatiuni de sujete diferite.

Tóte aceste rezultate ale diligintiei de unu anu, ni dau firma sperantia: ca societatea nóstra petrunsa de santieni'a scopului, din ce in ce va prosperá, si in lucrarile acestui anu vomu aflá unu temeiu bunu atunci, candu cu ajutoriulu lui Ddiu la altu anu vomu intrá éra si cu poteri renoite, cá lucratori in ví'a Domnului.

Aradu 24 Juliu 1868.

Zacharia Popoviciu m. p.
notariu.

Meditatiuni la citirea psalmului 50.

(Afará de „Tatalu nostru“ abia este alt'a rogatiune, carea asié desu se se folosésca in cultulu nostru ddiicescu, cá psalmulu 50: si chiaru pentruca recitarea acestui psalmu ocure asié desu, — socotimu a nu fi de prisosu, daca folosindune de péna unu amicu stimatu alu nostru, vomu face se urmeze aci unele meditatiuni pie, care ni infacisíza unu sensu acomodativu alu celoru ce se cuprindu in cuvintele psalmistului. — Redactiunea.)

Ddiule! mare este mila ta si multe sunt indurarile tale! curatiesce peccatele mele, care-mi apasa sufletulu si-mi rapescu odihna animei mele. — Peccatuitamu, nesocotindu poruncile tale si judecat'a ta. — Sentiescu fórte: cá inea dela nascerea mea sum supusu slabitiuniloru; tu inse Dómnne! carele iubesci adevverulu, luminézame cu intieptiunea ta, si me

curatiesce, pentruca dela tine aterna innoirea mea, recrearea sufletulu meu, bucuria si desfatarea animei mele. — Daruesce-mi Dómnne! cá numai semtiri si potte curate se amu in anima mea, si mi dá taria sufletésca, cá se potu devinge totudeun'a pomirile cele rele. — Daruesce-mi mentuire, si voitu lucrá, cá se intoreu si pre altii la caile tale. — Ape-rame Dómnne de relele, ce potu veni din dusmania si din reutatea animei. — Primesce Dómnne umilintia mea, anima mea cea franta si propustrile mele cele bune: primesce-le in locu de jertva dela mine, carele dorescu a vedé restaurata beserica ta prin curatirea, luminarea si intarirea credintiosiloru tei Aminu!

Reflesiumi limbistice.

Sub numirea acést'a deschidemu o rubrica anumita pentru ori ce notitie, reflesiumi, recensiumi séu discussiumi, ce se referescu la cultura limbii nóstre.

In locu de a splicá de asta data mai pe largu intentiunea nóstra, venimu a face inceputu cu notele, ce urméza mai la vale, si rogamu pre toti literatii nostri, a concurge la lamurirea lucrulu in foia nóstra.

Éta notele cu care incepemu:

Nr 1. E gresiéla, a nu dá convenient'a flesiune adiectiveloru séu participieloru, care stau in reportu cu substantivele sale feminine in Genitivulu séu Dativulu singularu, — p. e. reu se dice: ascultu svatulu mintei sanetósá; in locu de: mintei sanetóse; — séu: m'amu delectatu in audiulu musiciei esecutate de paserile padurei verde, — in locu de: musiciei esecutate de paserile pedurei verdi.

Nr. 2. E gresiéla a nu destinge între *pre* si *pe*; *pre* stá numai naintea obiectulu constructiunei active, candu acél'a e persóna; éra in tóte alte locuri numai *pe*; p. e. e reu a dice: N. N. ne a cuprinsu *pe* toti cu bucuria, — in locu de: *pre* toti; — séu: cartea stá *pre* mésa; in locu de: *pe* mésa.

VARIETATI.

* (Necrologu.) Ne petrunsa scirea trista: ca clericulu de anulu III. Laurentiu Popescu, dupa unu morbu in delungatu in ^{13/25} Ianuariu a c. la casa parintésca in Campanii de josu repausá in Domnulu. Modesti'a si caracterulu solidu alu repausatulu voru remané nesterse in memori'a colegiloru sei. Fia-i tierina usióra!

* Foile magiare respandescu faim'a: ca patriarchulu din Constantinopolu aru voi se conchiamé pre toti episcopii ortodosi din Turcia, Grecia si din tierile austro-magiare, la unu sinodu ecumenicu. — Noi adaugemu din partene: cá unu sinodu ecumenicu la tóta intemplantia aru fi spre mangacrea sufletésca a crestiniiloru resariteni, cari dela caderea Constantinopolulu devenira in starea trista, de a nu se poté aduná in sínóde ecumenice, dela care aterna deslegarea multoru intrebari si multe institutiuni administrative in víctia nóstra besericesca.

* Tenerimea studiósá romana din gimnasiulu aradanu sub decursulu carnevalulu acestui-a arangiaza pe ^{15/27} Februariu unu balu splendidu in Aradu la otelulu „Crucea alba“, alu carui venitu curatu se va imparti între studintii lipsiti de medilóce materiali.

Pentru redactiune: **Custante Gurbanu.**